

Bassängnätverksträff nr VII

26 mars 2014

Gustavsbergbadet, kl. 8.30-16

Styrgruppen (Marithe, Catarina och Heli) önskade alla kollegor välkomna.
(Presentationer och dagens program ligger på hemsidan, titta på dem som komplement till dessa anteckningar)

Elisabeth Strömberg Gustavsbergbadet

Elisabeth Strömberg är VD för Gustavsbergbadet sedan 2008. Hon berättade om hur man driver ett bassängbad (hon har drivit ett stort antal under 20 år). Hon är sedan ett år tillbaka även ordförande i Svenska badmästarförbundet. Hon började med att säga att hon gillar att få tillsyn.

En folkomröstning gjordes i kommunen om sänkt kommunalskatt eller satsning på idrott och en simhall. Folket valde idrottsatsningen. Gustavsbergbadet öppnades 2008. Elisabeth blev VD då och var inte med under byggfasen. Badet har både simbassäng och äventyrsavdelning. Man satsade en hel del på ny teknik i reningsverket. I princip från öppningsdagen har badet drabbats av olika problem: blöt betong, rost, krångel med utrustning. Det blev en svår arbetsmiljö och en jobbig vardag för personalen. Ändå försökte Elisabeth ingjuta glädje i personal och besökare över det nya badhuset. Och det har lönat sig, i trivsam arbetsplats och nöjda kunder som har förtroende för verksamheten trots att de fortfarande råkar ut för problem, t.ex. elavbrott och fuktskadad fasad.

Elisabeth var också chef över Husbybadet när det öppnade i början av 2000-talet. I Husbybadet fick besökande symptom med röda ögon, hosta m.m. pga. höga kloraminhalter. Till slut stängdes badet. Orsaken var dålig luftomsättning, lågt i tak. Från forsande vatten frigörs kloraminer "effektivt" till luften i det fall det finns smuts i form av bundet klor i vattnet. När man "forsar vatten" för att ha rolig aktivitet, kan man också få problem med att vatten rinner till platser den inte är avsedd att rinna, bl.a. maskinrummet, vilket blev fallet vid Husbybadet.

En diskussion uppstod om varför det kan bli så fel när man bygger bad? Problem som drabbar många nybyggda badhus är t.ex. dålig projektering av badet, dålig beställning av badet och många byggnadstekniska problem som orsakar skador i byggnaden.

Elisabeths tips är att innan man ska bygga bad måste man ta referenser! Bad byggda under 1990-talet har varit utsatta för mycket problem.

Det som orsakade problem i Gustavsbergbadet var bl.a. det saltade vattnet, det ledde till enorma rostutfällningar, och skador på ytskikt. Filtren var inte gjorda för allmänt bad: patronfilter (membranfilter). Det tog 4 timmar per dag á 5 personer att rengöra dem och de gick sönder ständigt. Man hade grumligt vatten i badet hela tiden, inget fungerade som det var tänkt.

Gustavsbergbadet tog kontakt med Betong- och Korrosionsinstitutet. Olika utredningar gjordes, till slut bestämde man sig för att ta bort saltet för att armeringen i betongen inte skulle rosta sönder. Det visade sig att armeringen i betongen redan efter 2 år var illa åtgången av rost. Den åtgärd som sattes in var; byte av värmeväxlare (till titan) då de "gamla" var slut, ta bort saltet ur bassängvattnet samt att byta ut de 24 patronfiltrena till sugsandfilter. Badet fick stängas i 6 veckor. Nu har man

övergått till att tillverka egen natriumhypoklorit. Även baden i Finspång och Upplands-Väsby har haft liknande tekniker som i Gustavsberg.

I dag har man 3 drifttekniker som jobbar skift, istället för en halv tjänst i början av 2008, och det finns fortfarande störningar, bl.a. många strömavbrott som ger driftstörningar.

Man har försökt att få bort missfärgningar av rost på kaklet med oxalsyra. Salt finns kvar i betongen, och med tiden kommer detta att lakas ur. Vattenkvaliteten har dock förbättrats. Värmdö kommun har drivit skadeståndsanspråk mot de som byggde anläggningen.

Elisabeth Strömberg berättade hur viktig roll beställaren har; ska man välja en vanlig traditionell simhall eller ett äventyrsbad? Vilka avgifter är man beredd att ta, vad ska man subventionera, spa? Viktigt att kalkylera för rätt mängd besökare. Och antal skåp är en begränsande faktor för hur många som kan vara på plats samtidigt.

Elisabeths råd att handskas med problembad; trots tekniska problem önskar man alla välkomna. Viktigt med korrekt information till alla. Berätta vad som händer och se till att personalen är uppdaterad.

Elisabeth S. berättar om en eventuell satsning med ett kunskapscentrum där Betong- och Korrosionsinstitutet kommer att vara inblandade. Målet är en standard (typ AMA) för badhus. Elisabeth fortsätter att reflektera över forskning och säger "ni som projekterar bad, varför märks det inte i min vardag".

Ett annat råd är att inte bygga så tekniskt komplicerade bad. Teknisk kompetensförsörjning saknas i Sverige. På landets yrkesskolor finns inte längre utbildningar till drifttekniker. I Skellefteå finns en kurs på distans.

Svenska Badmästarförbundet (SvBMF) anordnar fyradagarskurser för inspektörer, drifttekniker, verksamhetschefer etc. Lotta Loshammar, som har ansvaret för delar av kursen, berättade om kursens innehåll. Den baseras på den kurs som SKL upphörde med för ca fem år sedan. Under kursen lär man sig räkna och dimensionera bad och badbelastningar och det ges en grund för att bygga egenkontroll för bassängbad. En inspektörskollega från Åland, Magnus Eriksson, kommenterade att i Finland har man lagstiftat krav på utbildning, den är dock bara på en dag. Nu har SvBMF även en påbyggnadskurs (steg II) för de som arbetat ett tag. Av Bassängnätverkets deltagare visade en handuppräkring att knappt 20 % av de som deltog på dagens BNV-möte, gått kursen.

Vi frågade Elisabeth vidare om man hade märkt onormala värden på vattenprover under problemtiden: lite kloraminer, inga problem med bakterier. Turbiditetsmätningar utfördes. Stundtals uppmättes höga halter.

Hur arbetar man med hygien i Gustavsbergsbadet? Ambitionen är att det ska vara rent. Fem trivselregler (något förkortad) bl.a. att ha kul, se till att andra har trevligt, ren & fräsch (badgästerna en utmaning!). Bilder används, kampanjer görs. Badet bjuder på tvål. Man frågar redan i kassan: "här vill vi att man duschar och tvättar håret naken - är det ok för dig?" ... det hjälper dock inte alltid. Det är viktigt att det finns personal på plats som kan informera så fort de ser att någon inte tvättat sig.

Det är bra att ha tvålautomater, men personalen är den viktigaste kanalen. Man behöver informera badgästerna varför det är viktigt att tvätta sig. Sprid information i tidningar, hemsida. De har gjort en informationsfolder. På Gustavsbergsbadet duschar ca 90 %. Badmössor delas ut (gratis). Simklubbar, skolor mm informeras om hygienkrav. Elisabeth S. berättar att de som inte ska bada, och inte vill byta till omklädningskläder som är anpassade miljön, inte släppas in i badet. Shorts och t-shirt hyrs/lånas ut. Tvåla och tvätta sig! Bättre beskrivning än att man bara ska "duscha".

Bikupor om material som tagits fram av bassängsnätverket

Hygienrådet ska fastställas så att det kan läggas på miljösamverkans hemsida. Bikupor bildades med syfte på att fånga in om det finns behov för förändringar och för att fråga hur alla förhåller sig till dokumentet. En checklista som tagits fram av Marithe delades ut till deltagarna för synpunkter.

Ett fåtal synpunkter framkom under dagen som ska inarbetas innan rådet läggs på hemsidan. Stort tack till Maria L och Elisabeth B för arbetet med Hygienrådet!

Frågan är hur vi går vidare med att lansera rådet? Finns det intresse att vara med i en arbetsgrupp kring detta- hör av er till styrgruppen. Gemensamma tillsynskampanjer, mer utbildning för VU?

Programpunkt 3. Även guiden för nya bad diskuterades av grupperna i bikupor. Varje grupp fick ge några korta reflektioner om dokumentet. Generellt togs texten emot positivt, och alla grupper gav sina synpunkter till styrgruppen som skulle gå igenom dem och revidera guiden. Den skickas ut på ny remissrunda under våren. Antas på höstträffen om allt går som det ska.

Visning av Gustavsbergsbadet

Före lunch var det dags för dagens fjärde programpunkt: visning av badet av driftchefen Christer Långström. Läs om badet på deras hemsida.

Exempel stora bassängen; vattnet från bassängerna stora simbassängen cirkuleras till 30 % (går ej mäta) via ytavrinning, resten via sidoutlopp till sugsandfilter – flockning/sugsandfiltfiltrering – UV – klorering - pH-justering- tillbaka till bassängen via dysor nära botten runt bassängen.

Arbetsgrupp för legionellafrågor

Programpunkt 5. Efter lunch pratade arbetsgruppen för Legionellafrågor, bl.a. Jenny Hamrin från Stockholm, kortfattat om svårigheterna med att ta fram en vägledning för nätverket när det gäller legionella. Syftet med ett vägledningsdokument är att vi aktivt ska kunna bedriva tillsyn samt upptäcka och bedöma eventuella legionellarisker. Guiden skulle vara anpassad för risker i bassängsmiljön (vattenledningar, bubbelpooler mm). Innan vi kan skriva en vägledning behöver vi veta mer om hur de centrala myndigheterna håller sig till detta. Men först berättade Marithe om ett praktiskt fall från Stockholm:

Stockholms arbete med bassängbad där risk för Legionella finns

Programpunkt 6. Marithe Eriksson från Stockholm berättade om hur man på miljöförvaltningen inventerat simhallar med låga varmvattentemperaturer i sina varmvattenledningar. Det visar sig att fem stycken gamla bad har nedreglering till 38 grader redan i undercentralen. Riskbedömning krävdes in initialt (ej framgångsrikt), utöver detta har krav ställts på provtagning av legionella och

utredning av åtgärder för att bygga bort riskerna förenat med kostnadsberäkningar. Hur man ska bedöma risken? Vilka krav är rimliga att ställa kostnadsmässigt? Verksamhetsutövaren ska göra riskbedömningarna, men de har oerhört svårt att göra detta och bollen hamnar oftast tillbaka på oss som myndighet. Det framkom även att vid åtminstone en annan anläggning utförs s.k. hetvatten-spolning vid 55°C istället för rekommenderade ca 70°C. Det kan inte anses ha någon avdödande effekt. Miljöförvaltningen har bett verksamhetsutövaren redovisa sin uppfattning om detta.

Folkhälsomyndigheten om legionella i bassängbadmiljön

Programpunkt 7 stod Folkhälsomyndigheten för. **Caroline Schönning**, arbetar på avdelningen för zoonoser och beredskap. Hon berättade om Folkhälsomyndigheten och den interna legionellagruppen som finns. Tillsammans med Görel Allestam arbetar hon på ett kunskapsunderlag om legionella. Caroline berättade även om de sjukdomsutbrott som är kopplade till legionellabakterier. Vissa individer kan få pontiacfeber, andra kan få legionärssjuka, troligtvis beroende på dossamband och immunförsvar. Pontiacfeber är mindre allvarligt än lunginflammation och självläkande till skillnad som legionärssjukan som har en dödlighet på 5-20%. Störst risk är det för äldre män som röker och/eller har nedsatt immunförsvar.

Frågan om "många badande" ställs- dvs. när blir det en anmälningspliktig anläggning?; se till antalet badande över en längre tid säger M Ressner, en månad eller år. Inte bara till antalet som "får plats" vid ett tillfälle, t.ex. i en bubbelpool.

Barn är inte en riskgrupp för legionella. Finns knappt några fall, ett vid ett drunkningstillbud och ett vid förlossning i vatten.

Bassängbad med tempererat vatten är en riskfaktor. Träbadkar borde inte få upplåtas till allmänheten tyckte Caroline, och sjövattnet ska absolut inte användas. Temperatur en viktig tillväxtfaktor för bakterierna. De kan växa till i ledningar där vattnet står stilla. Äventyrsbad, bubbelpooler, spa är extra utsatta pga. aerosolbildning. I biofilmer är bakterier såsom legionella spp skyddade mot klor. När filmerna brister kommer det ut höga halter legionella. När detta sker kan man inte veta men stillastående duschar som startas efter längre uppehåll har högre risk. (Spola länge, direkt ner i avlopp med så liten aerosolbildnings som möjligt).

Andra källor till legionella kan bl.a. vara fontäner och kyltorn. Se mer information på Carolines presentation. Man har inte hittat koppling legionella och "vanliga" bassängbad.

Fråga om för varmt kallvatten: 23 grader vid stillastående i 8 timmar ok enligt Boverket.

Instruktioner för legionellaprovtagning får man bäst om man kontaktar Vatten och Miljölab på FoHM innan man ska provta.

Michael Ressner från Folkhälsomyndigheten: Han pratade om bl.a. de planer som Folkhälsomyndigheten har för att förbättra tillsynsvägledningen för oss inspektörer. Det var glädjande att höra att Socialstyrelsen handbok om Bassängbad skulle omarbetas. Michael visade bilder hur dagens bassängbadmiljö skiljer sig från äldre typer. Idag har bassängerna mycket mer ytor än tidigare (och varmare och mer folk)- Ju mer ytor desto mer biofilm.

Biofilmer skyddar bakterier, amöbor, svampar mm. Alla ytor innebär ett riskmoment (som ställer krav på bl.a. hur badet sköts). Sedan finns det många faktorer som påverkar vattenkvaliteten, överbelastning i form av för många badande, att vattnet inte renas i hela systemet, bristande kunskaper m.m.

Löpande riskbedömningar är viktigt, verksamheten ska känna till vilka faktorer som utgör hälsorisker. Kan man inte skaffa sig den kunskap som behövs måste man anlita konsult, experthjälp MB 2:2§.

Michael Ressler pratade även om legionellarisker som är kopplade till bassängbadsmiljöer. Vid misstanke om olägenhet kan provtagning vara relevant. Nyttja MB 2 kap3§. Om legionella påvisas är det en indikation på att systemet inte fungerar. Då ska VU vidta åtgärder. Någon generell provtagning ställs det inte krav på och riktvärden saknas. Diskussion fördes om vi ändå skulle kräva det då vi redan vet att just bubbelpooler är en risk. Men hur ofta ska man ta, svårt att ta prover, måste nog ta svabbprov.

Michael R. påminde oss att det är VU som ska visa att risken för olägenhet inte finns. (Se mer information på Folkhälsomyndighetens presentationsmaterial). Månadsprovtagning görs för att visa att systemet fungerar som det ska, ett stickprov. Är det avvikelser ska åtgärder vidtas. Det finns svårigheter med att provta legionella; hur man tar och var man tar och vilken förekomst av legionella som kan accepteras (alternativt nolltolerans). Det finns lite olika gränsvärden/förhållningssätt runt om i världen:

England: < 100 cfu är ok. EWGLI 100-1000 cfu: omprov, tömning, desinfektion. >1000: stängning. WHO: < detektionsnivå, gör kvartalsprovtagning, bubbelpooler: provta varje månad. USA och Österrike har nolltolerans. Norge: bubbelpooler är riskgrupp 1 och provtas 4 ggr/år. Tyskland har gränsvärde på < 1000 cfu.

Bassängsnätverket lyfte upp frågan om att tydligare tillsynsvägledning önskas, och bl.a. kan det vara svårt att skriva krav på provtagning när det inte finns riktvärden. Folkhälsomyndigheten tog med sig frågan och höll med att frågan var relevant. De hoppas på föreskrivningsrätt.

Sammanfattningsvis: bubbelpooler är riskanläggningar för legionella. Krav på regelbunden provtagning är nog relevant men vi har inga riktvärden att förhålla oss till mer än att det efter åtgärd ska det vara nolltolerans. Misstänker man legionella ska det självklart tas prover. Stockholms miljöförvaltning har påbörjat planering för ett legionellaprojekt där de ska provta högtempererade bad med svabb- och vattenprover. Den screeningen skulle kunna ligga till grund för hur BNV ska ställa sig till frågan om regelbunden provtagning framöver.

Arbetsgruppen för legionella fortsätter sitt arbete till höstens nätverksträff.

Dagen avslutades med att fylla i utvärdering av BNV och lämna in synpunkterna från grupparbetena.

Styrgruppen tar gärna emot förslag på mötesplats för nästa träff, oktober 2014. Hör av dig till styrgruppen om du är kan ordna lokal och fika till nästa träff. Gärna om ni har ett nytt bad att visa upp.

Tack Värmdö kommun för bra ordnad dag! och tack alla deltagare, utan er är nätverket ingenting.

//Antecknat av Heli